

1766, zowel als uit het rapport van de onderkoopman en sabandhar aldaar Jan Hendrik Voll, blijkt waarvandaan de kruidnagels kwamen die de Engelsen en andere handelaars te Kanton hebben aangevoerd. Voll ging naar Sumbawa om daar vrede te sluiten. De herkomst van de kruidnagels wordt vooral duidelijk uit een verslag dat onlangs uit Ambon werd ontvangen, van een Javaan die door Buginezen gevangen genomen was en op Ceram naar de patrouilleschepen overliep. Het is in het binnenkomende geheime briefboek, dat als bijlage wordt meegezonden, opgenomen. Daaruit blijkt hoe de verdachte Cerammers die kostbare vrucht uit de kruidnagel producerende gewesten weten te bemachtigen. [fol. 20] Dit verslag laat ook zien hoe de kruidnagels aan de Makassaren, Mandarezen en Buginezen worden verkocht en naar Benkulen vervoerd voor verkoop. Ze worden ook naar Manilla verscheept, zoals volgens gouverneur Cornelis Sinkelaar bleek toen de Engelsen bij de verovering van die plaats kruidnagels in beslag namen. Men hoopt dat door de expeditie langs de kust van Ceram, en door de wraak op de bevolking van Bwool en andere slechtgezinden op de noordkust van Celebes, het ontzag voor de Compagnie op de Molukken is versterkt. De brief van 19 mei 1766 uit Ternate refereert daaraan. Uit de resolutie en de brief naar Semarang, beide van 27 juni 1766, blijkt hoe verdachte zwervers die op Java aankomen, behandeld moeten worden. [fol. 21] Als de vaart naar de Oost weer begint, zal de handhaving van het monopolie van de specerijhandel het belangrijkste punt zijn. De mestieze Bandase burger over wie in het bovengenoemde verslag wordt gesproken, is ongetwijfeld de zwerver genoemd in de Bandase papieren van vorig jaar en in de brief uit Timor van 1 oktober 1765. Men verzekert Heren XVII dat de uitroeiing van specerijen, zodat ze uit handen van concurrenten blijven, een voornaam punt is dat krachtig wordt bevorderd. Uit de geheime resolutie van 3 juli 1764 te Ternate blijkt dat Gilalang van specerijen is gezuiverd en uit de generale missive van eind december 1765 dat alle bedenkingen tegen het gedrag van Mono Arfa zijn weggenomen. De resident te Gorontalo had het verdacht gevonden. Mono Arfa gedroeg zich tijdens de rooftochten van de Mandarezen goed en gaf raad en hulp. [fol. 22]

MAKASSAR

In de decemberbrief zal men antwoord geven op de mening van Heren XVII dat de Batavier door plichtsverzuim van de schipper zou zijn verongelukt. De Raad van Justitie heeft hem vrij gesproken van de eis door de advocaat-fiscaal en hij kan weer dienst doen. Voor de besluiten op het rapport van gouverneur Cornelis Sinkelaar over het verval van de handel op Celebes en de remedie daartegen wordt verwezen naar de kopie van de brief naar Makassar van 13 december 1763, die in oktober 1764 werd verzonden, omdat het eerste afschrift met het vergaan van de Sloterdijk en Radermacher werd verloren. [fol. 23] Wat hierover verder is besproken en besloten is te vinden in het geheime besluit van 15 april 1765 op de schriftelijke bedenkingen van de raad ordinaris Jan Schreuder. Hiervan werd reeds in de generale missive van 8 mei 1765 melding gemaakt. De mening van de Hoge Regering over dit rapport van Sinkelaar is reeds in 1765 naar Makassar doorgegeven. Volgens zijn aparte brief van 28 mei 1766 zal Sinkelaar daarop antwoorden, wanneer de benoemde secunde Johan Emans uit Ambon is aangekomen. Daar deze inmiddels is overleden, zal het daar dit jaar wel niet van komen.

BANDJARMASIN

Heren XVII klagen terecht over de van jaar tot jaar verminderende leverantie van peper uit Bandjarmasin en de slechte vooruitzichten, als daartegen niets is te doen. Dit gaat temeer op daar de laatste opbrengst slechts 186.463 $\frac{3}{4}$ lb was. [fol. 24] Hoewel maar 54.816 $\frac{1}{4}$ lb, of minder dan een derde, naar de jonk is gegaan, is dit een slecht teken en toont aan dat de sultan weinig zin heeft de contracten na te komen.)

Gemerkt hij bij een brief aan ons, die U Wel Edele Hoogachtbare onder de gewone bijlagen aangeboden word, sinisterlijk zegt dat hij onse begeerte om $\frac{2}{3}$ van de peper maar zoude inwilligen en daarbij teffens redenen bijbrengd, waarom hij protesteerd te-